

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon

14.9.2011

TÖÖDOKUMENT

Konkurentsivõimeline vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050 –
edenemiskava

Keskkonna-, rahvatervise ja toiduohutuse komisjon

Raportöör: Chris Davies

Konkurentsivõimeline vähese CO₂-heitega majandus aastaks 2050 – edenemiskava

Eessõna

Globaalset soojenemist põhjustava heite ohjamise vajadus on suurem kui kunagi varem, kuid mõne osapoole poliitilist tahet muserdab teiste vastuseis.

Kuigi ELi liikmesriikide valitsused on teaduslikku tõendusmaterjali korduvalt kinnitanud ning tunnistanud asjaolu, et kui kohe ei võeta meetmeid vähese CO₂-heitega majanduse arendamise suunas, läheb see paremal juhul kalliks maksma ning halvemal juhul osutub katastroofiliseks, ilmutavad liiga paljud soovimatust otsustuskindlalt tegutseda.

Majanduslangus on raputanud enesekindlust ning juhtinud tähelepanu kõrvale. Väljavaade saavutada kõrgeid eesmärke seadev rahvusvaheline kokkulepe kliimamuutuse vastu võitlemise meetmete kohta on kahanenud (vaatamata sellele, et järjest rohkem riike võtavad sellekohase kohustuse vabatahtlikult). Euroopa Komisjoni 2050. aasta edenemiskava ei ole siiani nõukogu toetust saanud.

Otsustajaid ümbritsevad ebakindlus ja kahtlused. Heitmete vähendamine Euroopa Liidus üksi ei saa kaitsta maailma ohtliku kliimamuutuse eest, kuid kas meie sellesuunalisel tegevusel oleks niivõrd olulised kahjulikud tagajärjed Euroopa majandusele või oleks kõnealune mõju tähelepandamatu? Kas vähese CO₂-heitega majanduse arendamine võiks olla hoopis kasulik, luues uusi äri võimalusi? Kas tööstusriigid võtavad otsustavaid meetmeid oma heite vähendamiseks, kui puudub rahvusvaheline siduv leping? Kas EL peaks kõhklemise asemel asuma juhtrolli?

Kas eesmärki on võimalik saavutada, kui piirame teatud tehnoloogiate kasutamist? Kas jätame kõrvale tuumalõhustumise või süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise? Kas kehtestame piirangud põlevkivigaasile või biokütuste sisseveole? Kas saame endale lubada vähese CO₂-heitega tehnoloogiate arendamiseks vajalike summade investeerimist? Mõnel liikmesriigil tekivad CO₂-heite vähendamise saavutamisel suuremad raskused kui teistel – kas praegune koormuse jaotus on seega piisav? Kas me peame pakkuma lisatuge, ja kui peame, siis kes selle eest maksab?

Huvi puudumine tuleneb osaliselt mõne poliitiku skeptilisusest globaalse soojenemise osas. Võib-olla teadlased eksivad?

Ometi kasvab globaalne CO₂-heite kogus jätkuvalt. Mauna Loa observatoorium Hawaiiil tuvastas 2011. mais 394,16 ppm suuruse aasta tippkoguse võrreldes 373,78 ppm kümme aastat tagasi. Nüüdseks on kindel, et 2015. aastaks ega ka paljude järgnevat aastate jooksul ei peatata globaalne CO₂-heite kasvu.

Teadus ning suundumused näitavad, et maailma keskmine temperatuur tõuseb enam kui 2 °C – selline kasv võib tõepoolest toimuda paljude praeguste parlamendiliikmete eluajal.

Soojenemine jätkub ka pärast neid. Ühendkuningriigi Hedley keskuse hinnangu kohaselt tõuseb juhul, kui midagi ette ei võeta, maailma keskmine pinnatemperatuur 2070.–2100. aastal 3 kuni 5 °C. Lisaks muudele tagajärgedele võib selline temperatuuri tõus vähendada märgatavalt maailma põllumajandustoodangu hulka, millest peab selleks ajaks jätkuma 2

miljardi võrra kasvanud rahvastikule.

Me liigume katastroofi suunas mitte unes käies, vaid pärani avatud silmadega, olles täiesti teadlikud, kuid lastes end segada muudest asjadest.

Edenemiskava eesmärgid

Euroopa Liit on võtnud absoluutse ja ühepoolse kohustuse kärpida 2020. aastaks 1990. aasta CO₂-heite taset 20% võrra. Siiski on võetud vastu mitmed meetmed, mis rakendamise korral vähendaksid 2050. aastaks heidet 40% võrra.

Nõukogu on teadlik sellise plaani ebapiisavusest ning on üldjoontes nõustunud, et heidet on 2050. aastaks vaja kärpida 80 kuni 95 protsendi võrra. Komisjoni edenemiskava vastuvõtmisega pannakse Euroopa Liidule kohustus järgida kõnealuse eesmärgi saavutamise põhimõtet ning põhjendatakse ettepanekuid konkreetsete uute meetmete kohta. Selle tähtsust ei tohiks alahinnata.

Edenemiskavas tehakse ettepanek liidusisese heite kärpimise kohta 40 protsendi võrra aastaks 2030 ning 60 protsendi võrra aastaks 2040. Trajektoor eeldab, et 2020. aastaks saavutatakse 25 protsendi suurune vähenemine ning komisjon juhib tähelepanu sellele, et EL suudab sellest kinni pidada juhul, kui juba kokkulepitud meetmed täielikult rakendatakse. Kuna liikmesriigid mõtlevad energiatõhususe eesmärkidele, nõuab see tõenäoliselt nõukogu ja parlamendi toetust täiendavate parandusmeetmete näol.

Edenemiskavas liigutakse tagant ette: selles eeldatakse, et heite kärpimine kiireneb aastate möödudes ning tehnoloogia arenedes. Liiga palju välja pakutud suuri muudatusi on aastate kaugusel. Ajavahemikuks 1990–2020 ulatuks nõutav CO₂-heite vähendamine kõigest 25 protsendini, samas kui sellele järgneva 30 aasta jooksul tuleks saavutada järgmised 55 protsenti.

Muutused võtavad aega, kuid komisjoni ettepanekuid saab kritiseerida kui mugavaid ja muust eraldatuid – kuigi need võivad kajastada ka poliitilise kokkuleppe saavutamise raskusi radikaalsema lähenemisviisi osas. Eeldus, et kõik läheb hästi, kui vaid saavutatakse 2050. aasta eesmärk, eirab asjaolu, et iga CO₂-heite tonn võib atmosfääris püsida üle 100 aasta. CO₂ kogus akumuleerub iga päevaga ning aitab kaasa globaalse soojenemise protsessile – seda on vaja kiiresti oluliselt kärpida mitte ainult järgneva 30 kuni 40 aasta jooksul.

Tähtsus Euroopa majandusele

CO₂-heite ulatuslik vähendamine samal ajal konkurentsivõimelise majanduse säilitamise ja ülesehitamisega on proovikiviks. Need kaks eesmärki tuleb koos saavutada. Arengutempo mujal maailmas on nii kiire, et Euroopa satub mahajäämise ohtu, püüdes säilitada vanu kombeid ning varasid, mis mujal uutega asendatakse. Me peame edasi liikuma, kasutades ära uut mõtteviisi ning uusi võimalusi.

Komisjoni mõjuhinnangus jõutakse järeldusele, et edenemiskava eesmärkide saavutamine viib tööhõive struktuuri muutumiseni, kuid see on üldiselt neutraalne või positiivne. Võimalik majanduslik kasu on suurem, kui liikmesriigid kasutavad tõhusalt ära oksjonil saadud tulu ning EL oma esimesena tegutsemise eeliseid.

Sellise optimistliku seisukoha teokstegemist võib ohustada pessimism ja mõnede tööstussektori lobitegijate lühiajaline perspektiiv. Nad on liiga tihti poliitika muutmise tagajärgede osas edukalt hirmu külvanud.

Näiteks ütlesid autotootjad aastatel 2007–2008 valitsustele ja parlamendiliikmetele, et uute autode CO₂-heite vähendamise meetmed tõstaksid nende müügihinna ja ohustaksid tööstusharu tulevikku. Tegelikult aga on autode absoluuthind sellest ajast langenud ning suuremat kütusetõhusust nõudvad ELi õigusaktid on toonud mõningast kergendust juhtidele, kes seisavad silmitsi oluliselt kasvanud kütusehindadega. Tugevnenud keskkonnanõuded ei ole ELi autotootjate konkurentsipositsiooni nõrgendanud.

Mure mõne energiamahuka tööstusharu ohustatuse pärast süsinikdioksiidi lekke tagajärjel on küll õigustatud, kuid suuresti liialdatud. Asjaomastel tööstusharudel on tasuta eraldatud süsinikdioksiidi kvootide ülejääk, mis kaitseb neid aastate jooksul süsinikdioksiidi hinna mõju eest. Euroopa majanduse ees seisvad probleemid ei tulene süsinikdioksiidi lekkest.

Kui Hiina säilitab oma möödunud aastaga sarnases ulatuses kasvu, võrdub tema CO₂-heide 2030. aastaks kogu muu maailma heitega täna. Selle vältimiseks peab Hiina kiiresti laiendama oma vähese süsinikutarbimisega elektritootmist ning samuti võtma ulatuslikult kasutusele CO₂ kogumise ja säilitamise. ELi-poolne viivitus vähese CO₂-heitega tehnoloogia laiaulatuslikul kasutuselevõtul viib selleni, et ise valmistamise asemel veame tehnikat sisse. Kui me laseme jätkuvalt Kaug-Ida ettevõtetal päikeseenergia alal domineerida, kopeeritakse tehnoloogiat mitmekordselt. EL seab ohtu tehnoloogiaalase juhtrolli saavutamise ja sellest tulenevad majanduslikud võimalused.

EL peab seadma prioriteediks suuniste ja selgituste andmise tööstusele ning eelkõige energiatootmisharule. Investeeringute alal praegu vastu võetud otsused mõjutavad CO₂-heidet aastal 2050. Praegu kavandatavad elektrijaamad võivad hakata tööle enne 2020. aastat ning kolmkümmend aastat hiljem ikka veel kasutusel olla. On äärmiselt tähtis, et me langetame otsuse pikaajalise poliitika kohta, võimaldades tööstusel investeerida kindla teadmisega ning ilma, et oleks vaja karta varade kasutuskõlbmatuks muutumist. Edenemiskava vastuvõtmine aitab pakkuda selgust, mida investorid nõuavad.

Muutusi muidugi tuleb, kuid karta ei ole muud kui hirmu ennast.

Parlamendi hääletuse tagajärjed

Tegemist ei ole küll õigusloomealase küsimusega, kuid parlamendi seisukohal võib olla väga suur mõju edaspidisele poliitikale. Kuigi raportöör usub, et komisjoni edenemiskava on koheselt vajaliku liidu heite vähendamise osas nõrk, soovib ta parlamendil seda toetada –

koos aastateks 2030, 2040 ja 2050 seatavate CO2 eesmärkidega.

Heakskiit näitab parlamendiliikmete usku, et Euroopa Liit peaks olema valmis globaalse soojenemise küsimuses juhtrolli võtma. See tähendab, et isegi meie taotletud siduva rahvusvahelise lepingu puudumisel nõustub parlament sellega, et EL peaks võtma vastu esimesena tegutseja rolli ning tegema vajalikud sammud aastaks 2050 vähese süsinikuheitega majanduse rajamiseks. See annab märku, et parlamendiliikmed tahavad, et EL oleks avatud uutele tehnoloogiatele ning uuele majanduslike eesmärkide saavutamise viisile.

Heakskiitmine annab tunnistust sellest, et parlament saab aru, et tööstusele on vaja anda võimalikult selge signaal pikaajalise poliitika kohta. See näitab, et parlamendiliikmed mõistavad, et investeerimisotsuste juhtimiseks peab panema paika asjakohased poliitikameetmed, esitades neile väljakutse leppida teadmisega, et nad peavad kas toetama heitkogustega kauplemise süsteemi tugevdamise meetmeid ning tõstma süsinikdioksiidi hinda või rahastama muid meetmeid samade vähese süsinikuheitega seotud investeeringute toetamiseks.

Me peame tegema selgeks, mida edenemiskava toetamata jätmine tähendab. Plaan B puudub. ÜRO valitsustevahelise kliimamuutuste ekspertrühma soovitustega kooskõlas esitatud eesmärkide tagasilükkamine tähendab, et parlament kas ei usu nende saavutamise võimalikkusse või otsustab, et nende saavutamise kulu on liiga suur (ükskõik mis tagajärjed sellel meie järeltulijatele on), või keeldub nõustumast, et nende saavutamine on vajalik.

Selline otsus oleks hävitavaks löögiks kõigile, kes tunnistavad ohtu, mida globaalne soojenemine miljarditele meie planeedi elanikele põhjustab. See nõrgendaks oluliselt komisjoni otsusekindlust ja nende otsusekindlust nõukogus, kes tahavad tagada, et EL võtab vastu poliitika, mis on kliimamuutuse pidurdamiseks ja oma konkurentsivõime säilitamiseks maailmas keskse tähtsusega. Sellega edastatav poliitiline sõnum seab ohtu lootused teha edusamme rahvusvaheliste lepete osas.

Meie võimalus

Sõja ajal aetakse asju kiiresti. Leitakse raha, raputatakse maha bürokraatia, võetakse meetmed.

Globaalsel soojenemisel ei ole sõjale omast kiireloomulisust, kuid see on aeglaselt edenev katastroof, millel on sama ulatuslikud tagajärjed. Maailma reaktsioon on samuti aeglane. Seda ei seata prioriteediks, nagu oleks vaja.

Sellelaadsetel parlamendi dokumentidel on lühike poliitiline eluiga. Sellest ei ole eriti kasu, kui parlamendiliikmed esitavad üldisi ja pealiskaudseid kommentaare. Me peaksime hoopis kasutama võimalust esitada ettepanekuid konkreetsete meetmete kohta, mille komisjon peaks kehtestama, juhul kui 2050. aasta eesmärk soovitakse saavutada. Me peaksime nõudma, et vajalikud ettepanekud tuleks esitada praeguse parlamendikoosseisu volituste ajal. Me peaksime kasutama käesolevat raportit surve avaldamiseks positiivsel moel.

Märkus

Kõnealuse teema osas jagatakse pädevust ITRE komisjoniga, mis vastutab täielikult taastuvate energiaallikate, energiatõhususe, energia varustuskindluse, hoonete energiatõhususe, energiamärgistuse, energiatootmisharule tekkivate tagajärgede hindamise, arukate võrkude, arukate mõõdikute, teadus- ja uurimistegevuse eest. Raportööri raportis kajastatakse seda jaotust.